

2. Кобута І., Жигало В., Луганська Т., Другий рік України у СОТ: тенденції у зовнішній торгівлі товарами та аналіз виконання зобов'язань/За ред. Марчіна Свенчіцькі. – К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010.-80 с.

3. Ярчук Т.М. Реалізація зовнішньоторгівельних інтересів України на світовому ринку цукру: дис. канд. екон. наук/ Ярчук Т.М. КНЕУ – К., 2014.-111с

Марта ДМИТРИШИН

*Тернопільський національний економічний університет
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ СТАЛОГО ФОНДУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Руйнівні наслідки світової економічної кризи, проведення антитерористичної операції, необдумане витрачання бюджетних коштів в минулому призвело до складної економічної, політичної та соціальної ситуації в державі. Сьогодні перед усіма громадянами, суб'єктами господарювання, установами, організаціями та й державою в цілому стоїть завдання не лише жорсткої економії фінансових ресурсів та ефективного їх витрачання, але також і пошуку нових джерел фінансування.

Вирішити цю проблему у вищих навчальних закладах може створення фондів сталого розвитку або ендавменту, коли університет може приймати від меценатів великі суми грошей для свого розвитку, але користуватися лише дивідендами з них. Щоб привернути увагу потенційних донорів, університетам доведеться конкурувати один з одним, доводити, чому повинні вибрати саме їх. Більше того, як показує зарубіжний досвід, найчастіше благодійниками виступають випускники[2].

Головна відмінність ендавменту від звичайного благодійного внеску – недоторканість коштів. Університет не має права витрачати зібрані гроші: на його потреби йде виключно інвестиційний дохід. Причому витрачати ці кошти ВНЗ має право лише на ті заходи, які чітко та однозначно перераховані у відповідних документах [3].

Перевагою ендавментів можна вважати інвестиційний характер їх фінансових ресурсів. Можна багато аргументів навести за те, щоб збільшити обсяги фінансування вищої освіти. Цьому є нагальна потреба і необхідність, адже розвиток неможливий без належного фінансового забезпечення. Проте, державне фінансування обмежене, а навчальні заклади не зацікавлені у встановленні завищених цін на освітні послуги, бо це може викликати відтік абітурієнтів, що не бажають чи не спроможні доплачувати [1].

Зауважимо, що ендавменти дають можливість не «проїдати» вкладені ресурси, а накопичувати їх. Яким важливим не було б фінансове забезпечення вищої освіти за рахунок коштів держави чи збільшення вартості освітніх послуг, надходження ресурсів із вказаних джерел є одноразовим. Тобто, за умови ефективного управління вищим навчальним закладом таке фінансування може бути спрямоване на необхідні та раціональні цілі, але, після використання таких ресурсів потрібні нові вливання. Ендавмент є недоторканим, це його важлива перевага. І навіть якщо вищий навчальний заклад не зможе моментально залучити значні обсяги внесків до свого сталого фонду, з часом вони зростатимуть. А разом із зростанням обсягів сталого фонду також зростатимуть доходи від нього, а, отже, і фінансові можливості вищого навчального закладу. Більше того, інвестування ресурсів ендавменту у фінансові інструменти стимулює розвиток економіки незалежно від того чи вони будуть вкладені у банківську систему, чи цінні папери суб'єктів господарювання. Розвиток економіки створить можливість нарощення державного фінансування створюючи додаткові доходи держави, а краща купівельна спроможність населення створить ланцюгову реакцію з подальшого наповнення сталого фонду вищого навчального закладу.

Сьогодні часто піднімається питання раціонального використання фінансових ресурсів вищих навчальних закладів, як бюджетних так і позабюджетних. Спадщина

радянського минулого формує спокусу розкрадання таких ресурсів чи витрачання їх на цілі з особистою вигодою для окремих керівників «старого зразка» чи молодих підприємливих діячів. В силу таких негативних обставин під раціональним використанням та оптимізацією часто розуміють крайню економію, інколи навіть незважаючи на непоправну шкоду такої економії якості освіти. Перевагою ендавменту у цьому контексті є унеможливлення закидів щодо розкрадання та нераціонального використання ресурсів, що часто поступають із дефіцитного бюджету чи збіднілих громадян як плата за навчання дітей. Можливість використання не самого благодійного внеску, а лиш дивідендів за них, створює довіру до навчального закладу як установи, а не керівника, як особи. Вкладення в сталий фонд – це щось більше, ніж просто благодійний внесок. Це вклад у подальшу перспективу, що не залежить від особи ректора в теперішній час. Якщо навіть відповідальна за фінансові питання посадова особа забажає використати дивіденди від ендавменту з певною особистою вигодою для себе, то вона ж буде зацікавленою ефективно вкласти основний капітал для отримання таких дивідендів. А це вже само по собі створює певну перевагу. Крім того, жодні фінансові операції не можуть бути прозорими без ефективного контролю, гласності та системи правосуддя. Більше того, ендавмент характеризує не фінансування освітніх послуг зокрема (як, наприклад, плата за навчання), а фінансування розвитку вищого навчального закладу загалом.

При створенні ендавменту, вищий навчальний заклад, найперше робить ставку на своїх успішних випускників, що потенційно зможуть та захочуть фінансово підтримати свою альма-матер. Ендавмент-фонди є не тільки додатковим джерелом коштів, а й унікальною комунікацією між ВНЗ і випускниками, які діють заради розвитку науки і «свого» ВНЗ [4].

Аргументом «за» вкладення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання в ендавмент-фонди вищих навчальних закладів може бути їх зацікавленість як з огляду на створення власного позитивного іміджу серед цільової аудиторії студентів та випускників для їх подальшого залучення до виробничої сфери, так і з позицій потреб проведення наукових (прикладних та

Тому, перевагами створення ендавмент-фондів вищими навчальними закладами можна вважати:

1. Ендавменти дозволяють залучити додаткові фінансові ресурси для розвитку навчального закладу.
2. Отримані фондом благодійні внески є недоторканими, тобто не «проїдаються», а спрямовуються на інвестування та генерують дохід.
3. За рахунок доходів від сталого фонду вищий навчальний заклад зможе реалізувати ті інноваційні проекти, на які було недостатньо фінансування з інших доступних джерел.
4. Створюючи ендавмент, вищий навчальний заклад має підстави розраховувати на зростання доходів від нього в майбутньому шляхом залучення нових благодійних внесків та їх ефективного інвестування (в тому числі, з допомогою професійної, керуючої активами компанії).
5. Інвестування коштів ендавменту має позитивний вплив на розвиток економіки через вливання додаткових фінансових ресурсів у банківську та підприємницьку сферу.
6. Ендавмент вищих навчальних закладів створюють мотивацію господарюючим суб'єктам підвищити свій імідж та рейтинг, як юридичної особи, що дбає про розвиток освіти в Україні.
7. Для випускників та студентів вищих навчальних закладів внесення власних коштів на розвиток свого вузу сприятиме скороченню відпливу кваліфікованих кадрів за кордон, адже створювати зв'язок і причетність до своєї альма-матер навіть після отримання диплому. Крім того, молоде покоління, підтримуючи вітчизняну вищу освіту, відчуватиме свою роль та внесок в розбудову України.

Звичайно, ідеалізувати ендавменти у вищих навчальних закладах не можна. Вони, безумовно, не зможуть вирішити всіх нагальних проблем вищої освіти. Нераціональне чи

злочинне управління коштами фонду може призвести до інвестування зібраних ресурсів у ненадійні, або навіть завідомо безперспективні фінансові інструменти, а таким чином і розкрадання ендавменту. Тому, для того, щоб ендавменти посіли гідне місце у процесі формування фінансових ресурсів вищого навчального закладу, вони повинні пройти непростий шлях разом з тим, який проходить весь український народ сьогодні.

Підсумовуючи наведене вище, зазначимо, що з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» для вищих навчальних закладів відкрилися нові можливості по залученню та диверсифікації їх джерел фінансування. Ендавмент, як сталий фонд вищого навчального закладу – це реальна можливість не лише акумулювати необхідні обсяги фінансування для реалізації інноваційних ідей, а також і спосіб розвитку економіки держави шляхом здійснення інвестицій. Мабуть, що ефективність діяльності кожного новоствореного ендавменту буде залежати як від ефективного управління ним, так і від фінансової спроможності благодійників. Об'єктивно, що водночас, навчальний заклад, що створить сталий фонд, не зможе розраховувати на значні дивіденди. Проте, ефективне використання досвіду зарубіжних знаних вищих навчальних закладів у поєднанні з особливостями української освіти може вивести вітчизняні університети на новий, якісно новий та прогресивний рівень фінансового забезпечення.

Список літератури:

1. Дмитришин М.В. Ваучерне фінансування вищої освіти / Вища освіта в контексті євроінтеграції: стан, проблеми, перспективи вдосконалення // За ред. І. Луцького, Б. Морачевської. – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2014. – с. 86-99.
2. Нанівська Є.В. Альтернативні джерела фінансування вищої освіти України // Є.В. Нанівська // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації та традиції в сучасній науковій думці» // [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://intkonf.org/nanivska>.
3. Наталія Давиденко. Виші не поспішають радіти автономії / 18 липня 2014 р. [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://kyiv.comments.ua/article/2014/07/18/075144.html>.
4. Шевченко Л.С. Фінансування вищої освіти: подолання загроз ресурсної залежності [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.

Володимир ДУДАР

Тернопільський національний економічний університет

ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ІНТЕГРАЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС

Міжнародні інтеграційні угруповання сприяють розвитку зовнішньо-економічних зв'язків, зростанню товарообороту та добробуту, підвищує рівень міжнародної співпраці. Для України повчальним прикладом є ЄС, який на сьогодні є економічним союзом незалежних країн Європи, найвищою формою інтеграції у світі та найбільшим ринком. Для аграрного сектору економіки України, як і для інших секторів держави, досить важливим є відкриття цього ринку.

Нові можливості для розвитку аграрного сектору вітчизняної економіки відкриті у зв'язку із підписанням Україною в 2014 р. економічної частини угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Оцінка перспектив інтеграції аграрного сектору економіки у контексті формування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС враховує політичні, соціальні і економічні наслідки. Політичні вигоди полягають в тому, що в наслідок підписання Угоди про асоціацію, Україна буде залучена до Спільної європейської політики безпеки та оборони (СЄПБО), посилить гарантії Україні державного суверенітету та територіальну недоторканність. Внаслідок Угоди про асоціацію вибудується політична система, в основі якої права людини, її честь та гідність, забезпечення відкритості влади, пріоритетність інтересів держави над вузько партійними стануть головними [1].